

MODERNÝ PAVILÓN PRE PRIMÁTY V ZOO MLYNSKÁ DOLINA, BRATISLAVA

V Zoologickej záhrade (ZOO) v Bratislave, na mieste bývalej budovy riaditeľstva a v blízkosti pavilónu šelieň vyrastá nový Pavilón pre primáty. V jej areáli žije v súčasnosti okolo 700 zvierat, z toho až 18 druhov zvierat je zapojených do európskeho chovného programu a 13 druhov do európskych plemenných kníh. Pavilón budú obývať orangutany, gibony a šimpanzy. Pôvodným zámerom bolo, aby spolu s nimi zdieľali priestor aj gorily, ale podľa nových európskych pravidiel musia mať samostatný výbeh. Pavilón bude bez mreží a vnútorné priestory sú prispôbené pôvodným biotopom týchto zvierat. Jeho výstavba začala v roku 2007, a bude ukončená do konca roka 2009. Zhotoviteľ stavebnomontážnych prác v súčasnosti dokončuje hrubú stavbu pričom pripravuje jej zastrešenie. Po odovzdaní stavby rozšíri novopostavený pavilón atraktivitu a návštevnosť bratislavskej ZOO.

Pavilón primátov bol navrhnutý tak, aby umožňoval zvieratám dostatočne využívať ponúknutý priestor, rešpektujú ich etologické špecifičnosti, vrodennú aktivitu a zároveň bol aj v súlade s modernými pohľadmi na chov zvierat v uzavretom priestore zoologických záhrad.

Spĺňa tiež požiadavky z hľadiska vzdelávacieho, nakoľko bude slúžiť aj pre pozorovanie a vzdelávanie o primátoch. V pavilóne budú umiestnené orangutany s gibonmi a šimpanzami. Pôvod-

ným zámerom bolo, aby priestor spolu obývali aj gorily, ale podľa nových európskych pravidiel musia mať samostatný výbeh. Pavilón zvieratám ponúkne nielen spálne, ale v letnom období aj otvorený výbeh a počas zimných mesiacov zasklené a vykurované vonkajšie výbehy. Plocha a priestor určený pre zvieratá bude dôsledne oddelený od pohybu návštevníkov.

Pred začatím výstavby bolo potrebné asanovať existujúci objekt INPAKO a položiť podzemné rozvody plynu

a elektrického kábla. Na pozemku sa nachádzalo 25 drevín, z tohto počtu bolo potrebné 18 stromov vyrúbať a 7 stromov presadiť. Po dokončení stavby bude výrub nahradený novou výsadbou.

Medzi hlavné objekty stavby patrí Objekt 03 - Pavilón primátov, Objekt 04 - Hospodárska budova s prípravou krmív, kuchyňou a priemyselnou televíziou a Objekt 05 - Vonkajšie výbehy. Všetky sú navrhnuté vo vzájomnej hmotovej väzbe.

Názov stavby:	Pavilón primátov ZOO
Lokalia:	ZOO Bratislava, Mlynská dolina
Architektonické riešenie:	Ing. arch. Marián Záhorský Ing. arch. Mikuláš Janík
Investor:	ZOO Bratislava
Hlavný dodávateľ:	Inžinierske stavby a. s. závod 09, Šafa
Investičné náklady:	105 mil. SK
Lehoty výstavby:	9/2007 - 12/2009

Urbanisticko-architektonické riešenie

Urbanistické riešenie a výstavba vychádza z Územného plánu mesta Bratislavy z novembra 2002. Dopravne je pozemok prístupný vnútroareálovými komunikáciami.

Architektúra objektu vyplýva z účelu a funkcie objektu. Objekt je halového typu, s vloženými prehladkovými chodbami. Hlavnou dominantou stavby je oblúková strecha pavilónu primátov s výškou hrebeňa 19 m nad terénom a guľová plocha strechy nad vstupnou časťou.

Umiestnenie samotného pavilónu je volené tak, aby optimálne využilo existujúce prístupové komunikácie a konfiguráciu terénu s minimálnymi terénnymi úpravami.

Zároveň využíva existujúci násyp pre prístup k pavilónu formou náučného chodníka upraveného v terénnom záreze do „skalného masívu“. Budú tu umiestnené drobné artefakty zo života

primátov, ktoré ešte viac umocnia emotívny pocit zo vstupu. Pred vstupom na skalnom solitéri bude aj skulptúra gorily v typickej póze. Táto môže byť daná do pohybu a doplnená zvukmi z pralesa.

Dispozičné a konštrukčné riešenie pavilónu

Samotný pavilón je navrhnutý ako súbor troch objektov s členitým pôdorysom a zložitým tvarom hornej stavby so strechou v tvare klenieb, ktoré do seba prenikajú. Tvoria spolu jeden dilatčný celok. Objekt je dvojpodlažný, viac ako 12 metrov vysoký. Pozostáva zo vstupnej haly eliptického tvaru zastrešenej zasklenenou strechou a vonkajších výbehov. Má štvrtkruhový pôdorys, ktorý delí priestory na dve časti pre každý druh primátov. Nosné konštrukcie sú navrhnuté v kombinácii materiálov betón, ŽB, oceľ a drevo. Zvislé konštrukcie sú monolitické ŽB stenové. Časť stĺpov je oceľových. Vodorovné konštrukcie sú kombinované. Stropy a strechy horizontálnych tvarov sú navrhnuté železobetónové, dosky a prievlaky monolitické. Zastrešenie je pomocou drevených lepených nosníkov zostavených do tvaru klenieb. Dominantným prvkom strešnej konštrukcie je diagonálne uložený väzník, ktorý svojim výrazným oblúkom umocní efekt vnútorného priestoru. Podzemné podlažie je celé určené pre vzduchotechniku. Vstup do tohto podlažia je točným schodiskom.

Zastavaná plocha:	1 284 m ²
Obstavaný priestor:	13 1981 m ³
Úžitková plocha:	1 807 m ²

Slovo autorov

**Ing. arch. Mikuláš Janík
Ing. arch. Marián Záhorský
autorizovaní architekti**

Výstavba v ZOO vychádza z „Ideovej koncepcie rozvoja ZOO Bratislava“ od autorov Ing. arch. B. Puškára, CSc., Ing. O. Bankovej a Ing. arch. M. Dušenku z novembra 2002. V rámci tejto koncepcie bol v roku 2007 daný zatiaľ do užívania Pavilón šelieň pre tigre a levy.

V navrhovanom Pavilóne primátov s 2 oddeleniami pre chov a pobyt zvierat v zajať budú umiestnené šimpanzy, gibony a orangutany. Náročnosť návrhu dispozičného riešenia pozostávala z prínej segregácie priestorov pre pohyb zvierat, obsluhu a návštevníkov. Zvieratá sa budú pohybovať v priestore ležoviska, vo vnútornom výbehu so svetlou výškou od 12 do 19 m a vo vonkajšom výbehu. Vo vnútornom výbehu budú môcť návštevníci pozorovať zvieratá z komunikácie na 2. NP, pričom vizuálny kontakt bude zabezpečený cez bezpečnostné sklo. Podobne to bude aj vo vonkajších výbehoch, prechádzaním návštevníkov po chodníku. Vstupná časť objektu bude vyzdobená upravenými artefaktmi. Prídružený hospodársky objekt bude slúžiť na prípravu stravy, ošetrovanie a izoláciu chorých zvierat.

Architektonický výraz objektu umocňuje predovšetkým tvar kupolovitej strechy vstupnej časti a elipsoidný tvar strechy nad vnútorným výbehom a ležoviskami zvierat. Strecha je konštruovaná z drevených lepených väzníkov, strešnej plášt z transparentných polykarbonátových 5-komorových dosiek.

Stavba bola začatá v roku 2007 a bude ukončená do konca roka 2009. Zhotoviteľ stavebnomontážnych prác v súčasnosti ukončuje hrubú stavbu, pričom pripravuje jej zastrešenie. Doteraz zabudoval do základov a nadzemných nosných konštrukcií do 1 200 m³ betónu a 75 ton armovacej ocele. Po ukončení a odovzdaní stavby rozšíri pavilón primátov atraktivitu a návštevnosť Bratislavskej ZOO.

Vstup a hala

Cez vstupné zasklené dvere, umiestnené v klenbivom otvore, sa návštevník dostane do priestoru vstupnej haly, kde dominuje veľký skalný previs s vodopádom. Vstup je dotvorený vegetáciou - lianami visiacimi zo stromu, navodzujúcimi atmosféru dažďového pralesa. Cez umelé skaly, s otvormi pre expozície, vstúpia návštevníci do jaskyne, ktorá bude mať prizorovú okná z bezpečnostného skla rozmerov 2 x 2 m, aby tak mali možnosť nazrieť i do ubikácií zvierat. Jaskyňa na úrovni +0,00 m je súčasťou prehliadkovej komunikácie, ktorá schodiskom pokračuje na vyššie podlažie - k priestrannej terase na úrovni +2,80 m, kde sa pred návštevníkmi otvorí priestor hlavného pavilónu s výškou od 12 do 19 m. Pohyb imobilných návštevníkov je zabezpečený výťahom pre 8 osôb a rampou.

Vnútorné priestory

Vnútorné priestory pre pohyb zvierat sú klimatizované s minimálnou teplotou +20°C, max. teplotou v lete +32°C a relatívnu vlhkosť do 80 %. Tieto požiadavky sú riešené ohrevom vzduchu s dymkou, klimatizáciou a vzhľuchovaním. Potrebnú vlhkosť a teplotu vo vnútorných priestoroch zabezpečujú špeciálne klimatizačné systémy. Zdrojom tepla

sú dva plynové horáky. Doplnkovým zdrojom tepla budú tri výkonné solárne kolektory umiestnené na streche hospodárskej budovy.

Prehliadková trasa

Prehliadková trasa poskytne aj odpočinkový priestor pod skalným masívom s vodopádmi a tropickou zeleňou. Masívne zábradlie ochráni nielen túto komunikáciu, ale aj terasu. Cez ňu sa dá pokračovať až k východu do exteriéru k vonkajšej rampe. Spomenuté zábradlie zároveň vytvára hranicu medzi vnútornými výbehmi a prehliadkovými komunikáciami. Tie sú oddelené kvôli zvýšeniu bezpečnosti aj sieťou.

Po obvode prehliadkovej trasy budú osadené okná s izolačným dvojsklom, ktoré umožnia prehľad z vnútorného priestoru do voľných výbehov zvierat. Prechod zvierat z vnútorného výbehu do voľného vonkajšieho výbehu bude zabezpečený nad touto komunikáciou diaľkovým ovládaním.

Zvýšenú atraktivitu prehliadky umožnia točité schody umiestnené na terase, ktoré návštevníkov vyvedú z úrovne +2,80 m do výšky +6,80 m. Priestory jednotlivých krytých výbehov sú navrhnuté v intenciiach lokálneho programu s ležoviskami zvierat a vizuálnym kontaktom práve z týchto komunikácií.

Vonkajšie priestory

Voľné výbehy od prehliadkového chodníka oddelené opornými múrmi a oplotením pozostávajúcimi zo sklenej časti a pletiva. Samotné voľné výbehy budú doplnené interiérom - drevenými konštrukciami pre šantenie primátov do veľkých výšok. Pod spodnými prehliadkovými komunikáciami budú umiestnené tunelové chodby tzv. osobná komunikácia, ktoré umožnia personálu prístup do všetkých priestorov zvierat v prepojení na hospodársky objekt - ošetrovňu, izolačku a hospodársky vstup. Ten má obslužnú funkciu. Je v ňom zabezpečená príprava stravy (v miestnosti s pracovnou kamennou doskou s dresom a elektrickým sporákom). Vedľa je sklad potravín a chladný sklad s chladničkami. Samostatnou časťou sú miestnosti pre lekársku starostlivosť s izolačnými kôjmi. Časť objektu s voľným zvierat sa monitorkované kamerami so zariadením PC.

V spolupráci s autorizovanými architektmi Ing. arch. Mariánom Záhorským a Ing. arch. Mikulášom Janíkom pripravila Blanka Golejková Vizualizácie: Tomáš Šiška Foto: Kornel Mauritz